
Vergaderjaar 2023-2024

33 529 Gaswinning Groningen-veld

U BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 april 2024

Het Nationaal Programma Groningen (NPG) bestaat momenteel vijf jaar. Steeds meer projecten komen tot uitvoering waarmee geïnvesteerd wordt in de toekomst van Groningen. Het NPG-bestuur monitort de effecten en voert verschillende evaluaties uit. Met deze brief informeer ik u hierover zoals ik heb toegezegd in de beantwoording op de Kamervragen van het Tweede Kamerlid Vermeer (BBB) die op 18 januari jl. zijn ingediend over het Nationaal Programma Groningen (Kenmerk 2024Z00525).

Monitor Nationaal Programma Groningen

Het NPG is een samenwerkingsverband tussen Rijk, provincie en gemeenten, met als doel het verbeteren van de brede welvaart in Groningen. Het NPG beoogt op het gebied van economie, werken en leren, leefbaarheid en natuur en klimaat een structurele verbetering van de regionale brede welvaart en het imago van Groningen te realiseren. Jaarlijks brengt het NPG hierover de ontwikkelingen in kaart via een Monitor van de regionale brede welvaart en een Imagomonitor. Deze treft u hierbij aan voor het jaar 2023 (bijlage 1 en 2).

De peildata van de meeste indicatoren in de Monitor hebben betrekking op het jaar 2021. Op dat moment was het NPG nog maar betrekkelijk kort van start en veel projecten waren nog in de opstartfase of net in uitvoering. Het is daarom nog te vroeg om aan de hand van deze Monitor de effecten van de inzet van het NPG te kunnen zien.

Wat wel duidelijk wordt in de Monitor 2023 is dat Groningen nog altijd voor een grote opgave staat. De brede welvaart laat weliswaar een positieve ontwikkeling zien, maar deze ontwikkeling blijft achter bij vergelijkbare regio's elders in het land. Het verschil tussen Groningen en de rest van het land is hierdoor vergroot.

Tegelijkertijd laat de regio juist op het gebied van economie en leren wel een bovengemiddelde positieve ontwikkeling zien, maar het op koers liggen voor de realisatie van de programmadoelstellingen op dit vlak resulteert nog niet in een bovengemiddelde groei van brede welvaart in Groningen.

Uit de jaarlijkse Imagomonitor blijkt dat in 2023 het beeld van Groningen, voor het eerst sinds de meting, is verslechterd. Uit verdiepend onderzoek in opdracht van NPG blijkt dat de parlementaire enquête naar gaswinning in Groningen en alle berichtgeving daaromheen hierop een negatieve invloed heeft gehad. Zo is de associatie van Groningen met aardbevingen sterk toegenomen, vooral bij mensen die Groningen al negatief waardeerden. De monitor concludeert dat de ontwikkeling van het imago van Groningen niet (alleen) direct gerelateerd is aan de feitelijke ontwikkeling van het gebied. Het draait voor een belangrijk deel om beeldvorming, waarop bij voorbeeld berichtgeving van grote invloed is.

Jaarverslag

Het NPG levert jaarlijks een jaarverslag op, waarin het NPG terugkijkt op het afgelopen jaar. Het jaarverslag 2022 (bijlage 3) laat de belangrijkste momenten en resultaten van het afgelopen jaar zien: op vier na, zijn alle projecten van Toukomst van start gegaan. Daarnaast keurde het bestuur 29 projecten goed waar bijna 78 miljoen euro voor beschikbaar is gesteld via de lokale programma's en het provinciaal programma. Verder werd 1,7 miljoen euro beschikbaar gesteld aan Groningers die een aanvraag deden bij het Loket Leefbaarheid of het Impulsket. Naast al deze nieuwe projecten, was er uiteraard volop aandacht voor de goedgekeurde projecten die inmiddels in uitvoering zijn. Er werden in 2022 negen projecten afgerond.

Evaluaties en onderzoeken

Het Algemeen Bestuur van het NPG, waarin o.a. Rijk en Regio vertegenwoordigd zijn, heeft op 23 juni 2022 besloten om de evaluatie van het NPG uit te stellen naar 2025. Bij de start van het NPG in 2019 was in de bestuursovereenkomst opgenomen dat de evaluatie in 2023 zou plaatsvinden. Echter bleek 2023 nog te vroeg voor een evaluatie, omdat veel projecten nog niet (volledig) tot uitvoering zijn gekomen, waardoor de maatschappelijke effecten van deze projecten nog niet zichtbaar zijn. Een evaluatie in 2025 is wel realistisch. Dit geeft de gelegenheid om lessen te leren en te implementeren in het vervolg van het NPG en ook bij de uitvoering van Nij Begun.

In de tussentijd wordt gekeken hoe het NPG functioneert en hoe het beter kan. Zo is op 5 februari jl. door het Algemeen Bestuur besloten dat het programma Toukomst, dat in 2021 ook tussentijds geëvalueerd is, in 2024 wederom geëvalueerd wordt. De projecten van het programma zijn daarvoor ver genoeg gevorderd. Ik zal uw Kamer over de uitkomsten van deze evaluatie informeren.

Het bestuur van het NPG heeft in 2023 tevens een aantal andere onderzoeken laten uitvoeren. Er is een analyse over de executiekracht van het NPG uitgevoerd (bijlage 4). Hierin is gekeken naar de doelmatigheid van de uitvoering van het NPG. Hieruit zijn zes concrete aanbevelingen gekomen om de doelmatigheid te verbeteren, zoals het optimaliseren van het beoordelingsproces en het meer stimuleren van het werken in programma's. Het NPG gaat met deze aanbevelingen aan de slag.

Governance en toekomstige governance Economische Agenda

Er zijn twee onderzoeken uitgevoerd naar de governance van het NPG door Prof. Dr. Caspar van den Berg c.s.(RUG). Het eerste onderzoek betreft de huidige governance van het NPG en het tweede onderzoek gaat in op de wenselijke governance voor de uitvoering van de Economische Agenda (bijlage 5 en 6). In bijlage 7 treft u een samenvatting van deze onderzoeken opgesteld door het NPG. Finale besluitvorming, zeker waar het gaat om de governance rondom de uitvoering van Nij Begun, ligt niet primair bij het NPG-bestuur. Naar aanleiding van de onderzoeken heeft het NPG-bestuur besloten om een vervolgoopdracht te geven aan Prof. Dr. Caspar Van den Berg (RUG) om onderzoek te doen hoe het voorgestelde Triple-Helix model kan werken in de praktijk.

In de startnotitie van de Economische Agenda (Kamerstuk 35561, nr. 57) is opgenomen dat de precieze vorm van de benodigde uitvoeringsorganisatie voor de Economische Agenda voor Groningen (en Noord-Drenthe) wordt ontwikkeld. De kwartiermaker van de Economische Agenda heeft de opdracht gekregen voor het ontwerp van deze uitvoeringsorganisatie en voorbereiding van de besluitvorming hierover. De onderzoeken die in opdracht van het NPG zijn uitgevoerd zullen hierbij worden meegenomen. Zo zijn in het Startdocument de uitgangspunten uit het governance onderzoek overgenomen. Ik zal eind 2024 uw Kamer informeren over de definitieve Economische Agenda en de bijbehorende governance.

J.A. Vijlbrief

Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat